

Калашник Владислава,
магістрантка заочної форми
навчання (спеціальність
«Психологія»)
Дніпропетровського
державного університету
внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ПОБУДОВИ РОБОТИ ПСИХОЛОГА З ФОРМУВАННЯ В ДІТЕЙ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ДО ШКОЛИ

Як свідчить практика, вже з перших днів навчання молодші школярі – учорашні дошкільнята одразу потребують певної працездатності, розумової активності, зосередженості, уваги, пам'яті, вольових зусиль, уміння входити в контакт з учителями й однокласниками. Без комплексної роботи шкільного психолога тут не обійтись.

Підготовка дітей до школи за змістом і спрямованістю поділяється на загальну й спеціальну. Перша передбачає ознайомлення дітей з елементарними моральними нормами та етикою поведінки, виховання пізнавальних інтересів, дбайливого ставлення до природи, формування самостійності, відповідальності, наполегливості. Друга має на меті озброїти дошкільнят знаннями й уміннями, які безпосередньо визначають можливість включення в навчальну діяльність або які тією чи іншою мірою вводяться в зміст окремих дисциплін початкової школи (навички читання, розв'язування простих арифметичних задач, звуковий аналіз слів тощо) [1].

Конкретними результатами підготовки дитини до школи та рівнем загального психічного розвитку зумовлена і її психологічна готовність до навчання. Вона включає такі компоненти:

- мотиваційну готовність, тобто бажання вчитися, ставлення до учіння як до серйозної діяльності;
- розумову готовність, що передбачає наявність певного обсягу знань та уявлень про навколишню дійсність, розвиток розумових дій, за допомогою яких дитина здатна робити певні висновки та узагальнення в процесі сприймання й відтворення побаченого й почутого;
- вольову готовність, що лежить в основі цілеспрямованої діяльності й поведінки, їх підпорядкованості свідомості. Завдяки цьому дитина здатна довільно спрямовувати свою психічну активність та керувати собою, виходячи з вимог діяльності, правил поведінки, моральних норм, доступних її вікові.

Психологічна готовність до школи не зводиться до простої сукупності її компонентів. Проте у випадках неготовності кожний з компонентів може набувати вирішального значення. Тоді говорять про мотиваційну, вольову та іншу неготовність, наголошуючи на основній прогалині, що, як правило, негативно позначається на інших складових цього поняття. Так, при відсутності в дитини бажання вчитися спостерігається і низький рівень розумової активності та довільності пізнавальних процесів.

Формування в дітей психологічної готовності до школи – результат добре поставленого навчально-виховного процесу, який реалізує настанову на забезпечення сприятливих умов для належного розвитку кожної дитини на заняттях та поза ними. Якщо освітньо-виховна робота в дошкільному закладі не відповідає сучасним вимогам, то не виключена можливість вступу в школу дітей, не готових до навчання. Для них неминучі труднощі в засвоєнні програми, в адаптації до шкільного життя. Запобігти цим явищам – не тільки важливе завдання педагогічних колективів дитячого садка, а й безпосередній їхній обов'язок [2].

Бажання стати школярем і ставлення до навчання як до нової діяльності, що оцінюється як важлива, – необхідна передумова для позиції учня. На цьому ґрунті виникають широкі соціальні мотиви: прагнення вчитися, щоб бути культурною, освіченою людиною, здобути певну професію, почуття відповідальності, обов'язку.

Отже, як висновок слід зазначити, що ступінь розвитку допитливості перед початком навчання у школі у різних дітей не однаковий. Не в усіх формується пізнавальне ставлення до навколишньої дійсності, яке викликало б бажання вчитися. Одні діти перенасичені інформацією, яку звикли більше споживати, ніж здобувати, в інших немає смаку до нового, бо свого часу потяг до допитливості не був підтриманий. І першочергова роль у цьому припадає саме на правильно побудовану роботу психолога і комплексний підхід.

Бібліографічні посилання:

1. Вовчик-Блакитная Е.А. Детские контакты и их мотивы. Психология дошкольника. Хрестоматия /Сост. Г.А.Урунтаева. 2-е изд., стереотип. М.: Издательский центр «Академия», 2017. 384 с.
2. Волков В.С., Волкова Н.В. Как подготовить ребенка к школе. Ситуации. Упражнения. Диагностики. 2014. 192с.
3. Гуткина Н.И. Психологическая готовность к школе, 4-е издание. СПб.: Питер, 2018. 208 с.
4. Журова Л. Е., Кочурова Е. Э, Кузнецова М.И. Диагностика готовности детей дошкольного возраста к обучению в школе. Тула: Родничок, 2017. 832 с.

Коваль Владислав,
кандидат педагогічних наук,
доцент, доцент кафедри
психології та педагогіки
Дніпропетровського
державного університету
внутрішніх справ

**ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ТИПУ
ДИТЯЧО-БАТЬКІВСЬКИХ СТОСУНКІВ НА РІВЕНЬ
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ**

Дослідження проходило на базі однієї із Запорізьких шкіл №47, у дослідженні приймали участь 55 першокласників (28 хлопчиків та 27 дівчат) і також їх батьки (55 осіб). Це були два перших класи, у яких навчаються діти з різними рівнями підготовки та готовності до школи, шестирічні та семирічні.

Для визначення рівня соціально-психологічної адаптації було підібрано комплекс методик, який охоплює основні фактори соціально-психологічної адаптації.

Методика «Драбинка» Дембо-Рубінштейна існує для визначення рівня самооцінки молодших школярів – мета: визначення самооцінки молодших школярів. Показуємо дитині драбинку і говоримо, що на самій нижній сходинці стоять самі погані хлопчики і дівчатка. На другий – трохи краще, а от на верхній сходинці стоять самі хороші, добрі та розумні хлопчики і дівчатка. На яку сходинку поставив би ти себе? (Намалюй себе на цій сходинці. Можна намалювати 0, якщо дитині важко намалювати чоловічка).

За допомогою методики «Дерево» визначається рівень комфортності дитини у школі, як вона себе почуває в колективі однолітків. Учні пропонуються листи з готовим зображенням сюжету: дерево і розташовані на ньому і під ним чоловічки. Кожен учень отримує лист з таким зображенням (але без нумерації фігурок). Не пропонується учням спочатку підписувати на аркуші своє прізвище, так як це може вплинути на їх вибір. Завдання дається в такій формі: «Розгляньте це дерево. Ви бачите на ньому і поруч з ним безліч чоловічків. У кожного з них – різний настрій і вони займають різне становище. Візьміть червоний фломастер і обведіть того чоловічка, який нагадує вам себе, схожий на вас, ваш настрій в новій школі і ваше становище. Ми перевіримо наскільки ви уважні. Зверніть увагу, що кожна гілка дерева може дорівнювати вашим досягненням і успіхам. Тепер візьміть зелений фломастер і обведіть того чоловічка, яким ви хотіли б бути і на чьому місці ви хотіли б перебувати».

Методика «Соціометрія» Дж. Морено використовується для визначення соціального статусу учня, характеру стосунків зі своїми однокласниками у сфері психологічної сумісності, ділових якостей, лідерських здібностей, навчальної компетентності. Інструкція: просимо Вас відповісти на запитання анкети, вказуючи при цьому тільки прізвища однокласників.

Питання № 1 – емоційна сфера.

Питання № 2 – навчальна сфера.

Питання № 3 – практична сфера.

«Анкета Лусканової Н. Г.». Мета: визначення шкільної мотивації.

Перевірка рівня шкільної мотивації учнів проводиться індивідуально з кожною дитиною по анкеті Н. Лусканової (1993), що складається з 10 питань. Найкращим чином відображають ставлення дітей до школи і навчального процесу, емоційне реагування на шкільну ситуацію. Автор запропонованої методики зазначає, що наявність у дитини такого мотиву, як